

Edicions del País Valencià, S. A.
Avda. del Baró de Càrcer, 40, 13a.
46001 València-1.
Tel. (96) 352 48 69.

Provença, 324, 2n.
08037 Barcelona.

Impremta 1, pral.
07001 Ciutat de Mallorca.

**President del Consell
d'Administració:**
Rafael Mansanet.
Conseller Delegat:
Eliseu Climent.

Director:
Francesc Pérez i Moragon.
Redacció:
Adolf Beltran. Ferran Torrent. Vicent Partal.
Vicent Martí.

Documentació:
Enric Bellveser.
Correcció lingüística:
Vicent Sanchis.
Delegacions:
Xavier Andrés i Nadal Escrig (*Castelló de la Plana*).
Miquel Martínez (*Alacant*).
Josep Rosselló (*Ciutat de Mallorca*).

Fotògrafs: Francesc i Ciscar. Vicent Gamir. Pau
Barceló. Francesc Cutillas.

Disseny i maquetació:
Casanovas

Logotip: Josep Hortolà.
Portada: Vicent Gràcia.

Publicitat: Albert Peiró i Ortíz.

Impressió i composició:
Tip. Art. Puertes, S. L. - 46008-València

Col·laboradors: Joan Fuster, Vicent Ventura, Julià
García Candau, Manuel Vicent, Ramon Barnils, A.
Solé, Joan F. Mira, Amadeu Fabregat, M. Vázquez
Montalbán, Oriol Domingo, Ernest Udina, Josep V.
Marqués, Quim Monzó, Ignasi Riera, Josep Iborra,
Josep Piera, Ricard Blasco, Enric A. Llobregat,
Francesc de P. Burguera, Jaume Fuster, Jaume
Lorés, Antoni Serra, Josep M. Uompart, Gabriel
Janer Manila, Isabel C. Simó, Manuel de Pedrolo,
F. Yvars, Vicent Aleixandre, Bernat Capó, J. J. Ro-
vira, Alfons Llorenç, Josep Aleixandre, Santiago
Pey, Manuel Costa, Maria Àngels Ull, Jordi Bigas,
V. Soler, M. A. Capmany, Manuel Pérez Montiel,
Emèrit Bono, Equip d'Estudis Urbanístics, Josep
Lacreu, Josep Pitarch, Manuel Bernardos, F. García
Herraiz, J. V. Aliaga, Guillem Rausa, A. García
Hernández, Joan Rendé, Joan B. Culla, Josep M.
Espinàs, Francesc Signes, Elena Merino, Salvador
Vercher, Vicent Marqués, Pilar del Burgo, Joana
Escubedo, B. Mesquida, M. Muñoz, M. S. Jardí.

**Direcció, redacció, administració, publicitat i
subscripcions:** Avda. Baró de Càrcer, 40, 13a.
46001 València. Tel. 352 48 69.
Dipòsit legal: V-953-1984.

EL TEMPS és un setmanari independent que res-
pecta la llibertat d'expressió dels col·laboradors.
L'opinió de la revista queda només reflectida en
els articles editorials.

Des del Temps

Ni a peu

La setmana passada, gràcies (diguem-ne gràcies) a les festes de Sant Josep, EL TEMPS ha gué d'avançar el dia de la seua arribada a mans dels lectors. Aquesta circumstància m'impedí de practicar un exercici molt assenyat i aconsellable: llançar l'editorial al cove i fer-ne un altre. O, si més no, m'impedí d'arredonir el comentari amb una petita traca final.

Parlava de les reaccions que en els dirigents del PSOE havien creat els viatges recents de Lerma i Pujol a Bèlgica i Alemanya. Defensava el dret del president Lerma a realitzar aquesta mena d'excursions quan li semblàs convenient. La llàstima és que, amb el número imprés, Lerma va eixir per la televisió explicant que les crítiques eren raonables i que ca-

lia anar amb compte, en aquestes qüestions dels viatges. Em diu qui ho va veure que l'escena fou d'aquelles que només tenen un nom precís i exacte: Lerma isqué a «pegar la catibotada».

No crec que ningú puga pretendre que Lerma adopte actituds heroiques enfront dels seus superiors. Lerma no és un Escuredo, ni ho pretén. I això dels viatges no és res, comparat amb la història, que un altre dia contarem, de la Televisió Valenciana (¿s'enrecorden, vostés?). L'obediència a la consigna és, en això, estricta i exemplar. Cal estar en línia, al crit de «¡Formen!». Com un recluta modèlic. I Lerma ho fa molt bé. Perfecte. «¡Muy bien, este chico nuestro de Valencia, muy pero que muy bien!».

Puig Antich, reconstruït

Entre les nombroses responsabilitats que la Història atribuirà a Franco, es podria establir una periodització. L'última etapa d'aquesta cronologia aniria plena de fets com els que Ramon Barnils i un grup d'alumnes seus han reconstruït, entorn de Salvador Puig Antich i el MIL (Movimiento Ibérico de Liberación), en un llibre que s'acaba de publicar. Fins i tot deixant de banda que Puig Antich pagàs amb la vida el seu enfrontament amb la dictadura, hi ha un fenomen quantitativament més important, sobre el qual *La torna de la torna* permet de reflexionar: Franco va obligar centenars i centenars de joves a emprendre accions que, si no els van costar la mort, els van marcar per sempre, els van desviar d'allò que ells podien i volien. Al capdavant, Franco els va coartar fins a límits insuportables.

Barnils i el seus ha refet minuciosament, amb una atenció envejable, aquesta aventura tràgica de l'última

època de Franco. El llibre és un reportatge i, alhora, una monografia ben útil per als historiadors. Però cal llegir-lo amb calma. Està tan ben fabricat que emociona, tant si s'està d'acord amb els protagonistes com si es discrepa de les seues posicions. Qualsevol que haja estat antifranquista militant hi trobarà les palpitations de la lluita clandestina, de les indigestions ideològiques, de la desesperació.

Per molt que s'escriga sobre el franquisme, la mina no s'acabarà mai. Hi ha encara una enorme quantitat d'episodis a rescatar, de personatges a valorar i de secrets a traure a la llum.

Els autors d'aquest paper han triat el camí del rigor aparentment despassionat, i el resultat no pot ser millor, ni més angoixant.

Tot això va passar fa ja onze anys, és part de la nostra vida. Per desgràcia.

Francesc Pérez i Moragon